

Leauwe yn Fryslân - 19 t/m 23 mei 2025 - Geloven in Fryslân

Cursus 'Kerk en Klooster in de context' voor predikanten, priesters en kerkelijk werkers
in de setting van een midweek-retraite in Klooster Westerhûs (Nijkleaster) te Hilaard

Een project van Stifting Krúspunt - Frysk Oekumenysk Platfoarm

Beschrijving

In de setting van een midweek-retraite op Klooster Westerhûs werken we rond het thema 'Kerk en Klooster in context'. Door middel van vier thema-colleges verkennen we de betekenis van de (Friese) context voor theologie, geloven en vormen van gemeenschap. Reflectie op de historie dient daarbij om de vragen en mogelijkheden van de huidige situatie te verhelderen. De relatie tussen evangelie en context krijgt daarbij voortdurend aandacht: taal, cultuur, geschiedenis, landschap, geloof en spiritualiteit. De voertaal tijdens de midweek is Frysk en Nederlands.

De cursus wordt gehouden in Klooster Westerhûs te Hilaard. Dat betekent dat de cursusedagen in een vast ritme van 'ora et labora' plaatsvinden. Daarmee

heeft deze verkenningstocht niet alleen een cognitief maar ook een persoonlijk-spiritueel karakter.

De midweek-retraite (cursusdeel 1) loopt uit op de formulering en presentatie van een eigen vraagstelling in relatie tot de thematiek van de cursus.

Aansluitend bestaat de mogelijkheid om deze vraagstelling in een setting van intervisie uit te werken tot een artikel (cursusdeel 2).

Doelstelling

Het doel van de cursus is dat de deelnemers:

- meer zicht krijgen op geloof, kerk en theologie in de eigen context; het Friese verhaal dient daarbij als voorbeeld,
- de betekenis van de context kunnen verdisconteren in theologie en concrete werksituatie,
- in een setting van rust en verstillings reflecteren op werk en leven.

Competenties

De cursus draagt bij aan competenties zoals deze gehanteerd worden in het onderwijs van de PThU (competentieprofiel gemeentepredikant):

- 1. Hermeneutische bekwaamheid. Het vermogen om methodisch, bereflecteerd en vernieuwend teksten, tradities, verhalen en praktijken in hun contexten en wisselwerkingen te lezen, te interpreteren, te verstaan en te vertolken en zichzelf hierbij te laten lezen, interpreteren, verstaan en vertolken.
- 4. Verbindende bekwaamheid. Het vermogen om in interactionele situaties verbanden te leggen tussen cultuur en kerk, tussen traditie en dagelijks leven, tussen de plaatselijke kerk en de catholica.
- 6. Missionaire bekwaamheid. Het vermogen om a. te communiceren met mensen van fundamenteel verschillende achtergronden en levensbeschouwingen; b. eigen overtuigingen en geloof te verwoorden en te verkondigen in het besef van de specifieke context waarin dit gebeurt.

Doelgroep

Voor theologen (predikanten, priesters en kerkelijk werkers) die zich willen verdiepen in de betekenis van de eigen context voor theologie, geloven en vormen van (religieuze) gemeenschap.

Aantal studiepunten: 2 of 3 ECTS

- Deel 1: De midweek-retraite met college's, verwerking en bijbehorende verplichte literatuur staat voor 56 uren (2 ECTS). Onderdeel van de midweek-retraite is de formulering en presentatie van een vraagstelling in relatie tot de thematiek van de cursus. Deelnemers nemen hiertoe zelf een laptop mee.

- Deel 2: Aansluitend volgt de mogelijkheid tot het schrijven van een artikel (2000-3000 woorden), Dit proces wordt begeleid door de cursusleiding d.m.v. twee intervisiebijeenkomsten waarin de uitwerking van het artikel worden besproken. Het artikel kan gepubliceerd worden op de website van Krúspunt en eventueel in een tijdschrift.

Vier thema-colleges

- **1. Taal en Meertaligheid: vanzelfsprekend in spiritualiteit en ontmoeting**

Docent: Alex Riemersma

Wij beleven en vieren het geloof met talige activiteiten: bidden, zingen, lezen. De oorspronkelijke, sacrale talen van de geloofsopenbaring zijn talen op afstand geworden; zij staan tussen God en de mensen in. Vertalingen proberen de geloofsboodschap dichterbij de mensen te brengen, vooral in de (nationale) cultuurtalen. De contemporaine bijbelvertalingen en liederenbundels “all over the world” zijn gericht op de taal van het hart, in nationale en regionale talen; gericht op inclusie.

Met Pinksteren vieren wij de veertaligheid van de bijbelse boodschap als een zegen; het is een antwoord op de dwang tot eenvormigheid en eentaligheid van de bouwers van de toren van Babel. In de moderne wereld-maatschappij is iedereen meer of minder meertalig: wij zingen ook in de kerk vlot en fleurig “taal-inclusief” in het Engels, Frans, Spaans, Latijn, Nederlands en Fries. Het Fries is een sterke “taal van het hart” én “fan ús allegearre”. Niemand in Fryslân is eentalig Frysk en iedereen beheerst het Frysk wel een beetje: verstaan en zingen.

De vraag is: hoe inclusief en zegenrijk functioneert deze meertaligheid voor de spirituele ervaringen en de geloofsbeleving?

Literatuur:

- H. Wagenaar, Babel en Pinksteren (preek yn Frjentsjer 31 mei 2020)

- J. Popkema, De Kristlik-Fryske beweging yn de tweintichste ieu (2014):

haadstik 4 Tuskenstap: de Bibelsk-teologyske eftergrûn by it KFS (154-186)

- **2. Europa in de vroege middeleeuwen: tussen Romeins en Keltisch Christendom**

Docent: Hinne Wagenaar

Aan de kerkgeschiedenis van de vroege Middeleeuwen in Noordwest-Europa wordt vaak weinig aandacht geschonken. Toch is deze periode van kerstening van ons deel van Europa zowel historisch interessant als theologisch belangrijk. Bijvoorbeeld vanwege de twee dominante missionaire stromingen in die tijd: de Romeins christelijke en de Keltisch christelijke. De Romeinse stroming kwam uit het zuiden en was meer stedelijk en parochiaal georganiseerd, de Keltische uit het plattelandse noorden en meer monastiek georganiseerd. In de loop van de achtste eeuw verloor de Keltische christelijke traditie haar positie, vooral in continentaal Europa. Kort door de bocht: Bonifatius werd belangrijker dan Columba, Augustinus belangrijker dan Pelagius. In de huidige tijd bestaat er

evenwel een hernieuwde belangstelling voor het Keltische christendom en nieuw monastieke bewegingen.

Literatuur:

- Hinne Wagenaar, 'Europa: Bonifatius en de Friese Landen.' (Kerk en Theologie, jaargang 57, no. 4, okt. 2006)

- **3. Kloostertijd en klooster Bloemkamp in historisch perspectief**
Docent: Liuwe Westra

In de hoge Middeleeuwen ontstonden er in Fryslân tientallen grote en kleine kloosters. Eén van de aanzienlijkste was Bloemkamp of Floridus Campus, gesticht in 1191, in de volksmond Oldeclooster of Aldekleaster. Aan de hand van het verhaal van dit klooster wordt getoond hoe de geschiedenis van landschap, algemeen bestuur en geloofsleven in Fryslân samenhang met die van de Friese kloosters. In de 16de eeuw werd het klooster maar liefst drie keer ingenomen en ten slotte opgeheven en met de grond gelijk gemaakt, uiteindelijk door een wisseling van gelovig paradigma die zich voltrok binnen 100 jaar. Is er nu iets dergelijks gaande? En wat kunnen we dan leren van het verhaal van de Friese kloosters?

Literatuur:

- K. van Berkel, 'Het Oldeclooster in de Friese politiek, 1572-1580', in: *De Vrije Fries* 77, 1998, 55-87

- **4. Ontmoeting van kerk en klooster in het nulpunt**
Docent: Tytsje Hibma

Zowel het kerkelijk leven als het religieuze (klooster)leven heeft te maken met crises en krimp, maar ook met nieuwe vormen en bewegingen. In een reflectie op het religieuze gemeenschapsleven in deze tijd spreekt Karmeliet Hein Blommestijn over de noodzaak om terug te keren naar het nulpunt, dwz. de oorspronkelijke ervaring, de geraaktheid waaruit de gemeenschap is ontstaan. Ook bij missioloog Stefan Paas en praktisch theoloog Andrew Root is sprake van een soort nulpunt. Paas stelt in zijn boek 'Vrede op aarde' de vraag centraal naar de 'landing' van Gods heil in de menselijke ervaring in hun culturele, historische en sociale context. Root beschrijft hoe kerken hun eigen voortbestaan tot doel hebben gemaakt en daagt ons uit om in plaats daarvan 'achtief te wachten op God'. Wat hebben kerk en klooster elkaar te zeggen bij een ontmoeting van kerk en klooster in het nulpunt?

Literatuur:

- Hein Blommestijn - Inleiding over geestelijke groei - Westerhûs 18 mei 2024

- Stefan Paas - Bespreking van zijn boek 'Vrede op aarde'

<https://www.theologie.nl/stefan-paas-over-vrede-op-aarde/>

- Wilbert van Iperen - Een kerk zonder sterallures (bespreking 'Churches and the Crisis of Decline' van Andrew Root, <https://www.theologie.nl/een-kerk-zonder-sterallures-ouderlingenblad/>)

Toetsing

De deelnemers hebben aanwezigheidsplicht en reflecteren in de midweek-retraite d.m.v. uitwerking en presentatie van een vraagstelling in relatie tot de thematiek van de cursus. De deelnemers die een artikel schrijven worden begeleid en beoordeeld door de cursusleiding.

De cursus Leauwe yn Fryslân wordt georganiseerd door de Stifting Krúspunt. De organisatie is in handen van dr. Alex Riemersma, dr. Liuwe Westra, ds. Tytsje Hibma en ds. Hinne Wagenaar. De laatste twee verzorgen de coördinatie van de cursus.

Locatie

De locatie en setting voor de cursus is Klooster Westerhûs te Hilaard. Dat betekent dat de cursus vorm krijgt in het dagritme van het klooster en binnen het programma van een midweek-retraite.

Dagritme Klooster Westerhûs

7:30 - 7:45	Lichamelijk ontwaken
7:45 - 8:15	Stiltemeditatie
8:15 - 8:45	Ontbijt, individueel en in stilte
9:30	Ochtendviering
10:00	Koffietijd en overleg
10:30 - 12:00	Programma
12:30	Lunch
13:30	Rust - studie - eigen tijd
15:00	Er staat thee en koffie klaar
15:30 - 17:00	Programma
17:10	Middagviering
17:30	Mienskip (ontmoeting)
18:00	Avondmaaltijd
19:30	Er staat thee en koffie klaar
19:30 - 21:00	Programma
21:45	Avondviering
22:00	Nachtrust en stilte

Weekprogramma cursus Leauwe yn Fryslân *(naast het gewone dagritme)*

Maandag

15:30 - 16:00	Aankomst en inchecken
16:30 - 17:00	Welkom en kennismaking
19:30 - 20:30	Rondleiding en uitleg over het klooster Westerhûs

Dinsdag

10:30 - 12:00	College Alex Riemersma
---------------	------------------------

Taal en Meertaligheid: vanzelfsprekend in spiritualiteit

en ontmoeting

15:30 - 17:00 College Hinne Wagenaar
Europa in de vroege middeleeuwen: tussen Romeins en Keltisch Christendom

19:30 - 20:30 Psalm meditatie

Woensdag

09:30 - 12.30 Kleasterochtend in de kerk van Jorwert

15:30 -17.00 College Liuwe Westra
Kloostertijd en klooster Bloemkamp in historisch Perspectief

19:30 - 21:00 College Tytsje Hibma
Ontmoeting van kerk en klooster in het nulpunt

Donderdag

10:30 - 12:00 Voorbereiding persoonlijke presentatie

15:30 -17:00 Presentaties

19:30 - 21:00 Presentaties

Vrijdag

10:30 - 11:30 Afronding en evaluatie

11:30 - 12:00 Afscheid en vertrek

Kosten van de cursus

- Deel 1: Midweek-retraite incl. verblijfskosten (2 ECTS) € 700,00
- Deel 2: Intervisie en artikel (1 ECTS) € 150,00

Annuleringsvoorwaarden

Annulering vóór 5 maart 2025 is kostenloos.

Bij annulering na 5 maart 2025 wordt geen geld geretourneerd (tenzij er een wachtlijst is).

Docenten

- Alex Riemersma is voorzitter van de Stichting Nijkleaster en was voorheen lector Fries & Meertaligheid in Onderwijs en Opvoeding aan de NHL Stenden hogeschool
- Liuwe Westra is predikant, universitair docent NG en vroege kerk, redacteur NT bij de Stifting Fryske Bibeloersetting en voorzitter van Krúspunt
- Hinne Wagenaar is pionier-predikant voor Nijkleaster en voorheen voorzitter van Krúspunt
- Tytsje Hibma is emeritus-predikant, geestelijk begeleider en kleasterling-buiten-de-muren van Klooster Westerhûs.